

Leabhar-Latha Mhgr. Ailein Domhnullaich

II

Annas an dara earrann so de'n Leabhar-latha a sgrìobhadh le Maighstir Ailean ann an Eirisgeidh 's a' bhliadhna 1898, tha sinn mar gum b' eadh a' faotainn cead a dhol a steach d'a sheòmar, agus suidhe ri a ghualainn, is esan le a pheann ealanta a' cur a smuaintean an céill fo ar comhair.—
FIR-DEASACHAIDH.

MART 2rna (Di-ciadain). Tha 'n latha 'n diu aithneachadh beag na's fheàrr, ged a tha ghaoth 'n iar a' séideadh fhathast. Ràinig mi a' Choilleag¹ as a' mhaduinn. Air mo thilleadh ghabh mi suas taobh Abhainn 'ic Caoithein (no 'ic Cuithean). Chunnaic mi seana-làthrach taighe no gàraidh air a leigeil ris le tuil na h-aibhne. Thug mi deagh-shùil mun cuairt, fiach am faicinn torr shligean timchioll a dhearbhadh gum b' e làthraich tigh còmhnuidh a bh' ann, ach cha n-fhaca mi leithid goirid dhomh. Theagamh gun tig an torr shligean am barr fhathast, nuair a ruisgeas an sìoban an t-àite beagan na's luime. Dh' fhaoidte nach robh ann an deaghaidh h-uile rud ach gnè de ghàradh-dìon bh' air a thogail ri bruach na h-aibhne air eagal i bhith dianamh tuille 's a chòir a chladhach as na bruthaichean gainmheacha.

As an lianaidh os cionn a' Bhaile, de dh' amais ruinn a' snàmh ann an claisidh bhig as an robh uisge ruith, ach deala. Thug mi leam dhachaidh i, 's chàraich mi ann am botal i. Tha e coltach nach robh sian a dh' fhios aig muinntir an àite gu robh a leithid ri fhaighinn as an eilein. Na daoine dha'n do sheall mi i, thuirt iad nach fhac' 'ad gin riamh roimhe dhiubh.

Thadhail mi aig Fear nan litrichean is fhuair mi dà Ordan Airgid bhuaithe, is tha e 'nam bheachd an cur air falbh am màireach a dh' Ionàrnis a phàigheadh nan leabhraichean a fhuair mi air an t-seachdainn so chaidh. 'S ann a stigh aige-san a chuala mi mu bhàs D. 'S ann 's a' mhaduinn Di-luain a dh' eug e. 'S e duine tapaidh a bh' ann thun an t-saoghail-se. Bha cothrom math aige rud a chur cruinn gu dearbh, ach ged a bha fhéin, mura biodh dòigh is eanchainn aige fhéin, dh' fhaodadh e 'n cothrom a leigeil seachad mar a leig gu leòir a bharrachd air. Tha e 'san ainm gun do dh'fhàg e cunntais mhór mhilltean as a dheaghaidh. Thuirt e rium fhéin uair is uair gur ann ann an Eirisgeidh a rinn esan a chuid airgid air an eisg, 's nach cumadh na bha e dianamh ann an Uibhist ris a' mharsantachd an còt' air a dhruim. Bha langa dianamh airgid mhóir ri linn-san, cha robh a' phrìs a bha esa toirt oirre ach beag. Bha truas ann an déidh a h-uile rud. Tha e air a gh-ràdh nach do tharruinn e duine riamh gu cùirt air son fhiach, 's nach robh e idir dona mu fhuasgladh a dhianamh air duine a bh' ann an éiginn bidhe. Tha mi cinnteach gum faigh mi fiachadh an nochd thun an tòraidh. Ma bhios latha math ann, théid mi ann, 's mura bi, cha déid.

¹ Tràigh bheag ann an Eirisgeidh, an t-àite far na chuir Prionnsa Teàrlach cas air tìr an toiseach nuair a thàinig e a dh' Alba.